

Klimaatneutraal worden doe je zo!

Realiseren van klimaatneutrale ambities; een handreiking voor gemeenten en bedrijven

Stichting Stimular

Stichting Natuur en Milieu

CE Delft

November 2009

1 Inleiding

Om opwarming van de aarde tegen te gaan, stellen steeds meer organisaties zichzelf tot doel geheel of gedeeltelijk klimaatneutraal te worden. Veel van deze organisaties worstelen echter met dezelfde vragen bij het verwezenlijken van dit doel. Welke emissies moeten precies worden meegenomen? Wat moet de verhouding zijn tussen zelf te nemen maatregelen en compensatie? Hoe voorkom je dat je wordt beschuldigd van "greenwashing"? Hoe kan je op een verantwoorde manier compenseren? In deze handreiking gaan we in op dit soort vragen en beschrijven we hoe op een verantwoorde wijze een invulling kan worden gegeven aan het begrip klimaatneutraal. Deze handreiking is niet bedoeld als dogma, maar als een richtinggevend document dat is samengesteld door drie onafhankelijke partijen na een discussie met een brede groep stakeholders.

2 Definitie klimaatneutraal

Theoretisch betekent klimaatneutraal dat er geen negatief effect is op het klimaat. In de praktijk wordt er meestal mee bedoeld dat er geen CO₂, het broeikasgas dat is verbonden met fossiel energiegebruik, meer wordt uitgestoten. Er zijn echter ook andere broeikasgassen (zie kader).

Klimaatverandering wordt onder andere veroorzaakt door de uitstoot van broeikasgassen. Het bekendste broeikasgas is CO₂, dat ontstaat door verbranding van fossiele brandstoffen (steenkool, aardolie, aardgas). Energieverbruik en vervoer spelen dan ook een belangrijke rol bij de wereldwijde uitstoot van CO₂. Daarnaast komt CO₂ vrij uit biomassa en bij ontbossing. Een ander broeikasgas, methaan, ontstaat in de landbouw en veeteelt. Lachgas ontstaat bij verbranding van fossiele brandstoffen en bij het gebruik van mest. Fluorverbindingen (zoals HFK's) komen in mindere mate vrij, maar het broeikaseffect hiervan is vele malen groter dan van CO₂. CO₂ speelt dan ook vooral een rol bij de directe emissies (energieverbruik, vervoer), terwijl de andere broeikasgassen verder in de keten worden uitgestoten.

Een andere term, die ook wordt gebruikt, is CO₂-neutraal. Feitelijk gezien is dit een betere term dan klimaatneutraal, als er alleen CO₂ wordt gereduceerd. In deze handreiking gebruiken we de term klimaatneutraal, omdat de introductie van de voor de consument onbekende term CO₂-neutraal, alleen maar tot onduidelijkheid zal leiden.

Klimaatneutraal word je niet van vandaag op morgen. Het vraagt over het algemeen om een lange realisatieperiode. Vandaar dat we in dit document twee definities hebben uitgewerkt van het begrip klimaatneutraal. Eén voor de korte termijn (klimaatneutraal) en één voor de lange termijn (klimaatneutraal Gold).

Deze definities zijn vervolgens uitgewerkt voor een aantal verschillende soorten initiatieven:

- Klimaatneutraal product
- Klimaatneutrale dienst
- Klimaatneutraal gebouw (bestaand)
- Klimaatneutraal gebouw (nieuwbouw)
- Klimaatneutrale organisatie
- Klimaatneutraal grondgebied (gemeente, regio of provincie)

In de bijlagen is voor bovengenoemde soorten initiatieven een beschrijving opgenomen van hoe deze klimaatneutraal kunnen worden ingevuld.

3 Transparantie en geloofwaardigheid

Helder communiceren over initiatieven

Als klimaatneutrale initiatieven negatief in de publiciteit komen, ligt dit vaak aan de communicatie over het initiatief. Doordat organisaties onduidelijk zijn over wat zij met klimaatneutraal bedoelen, worden verkeerde verwachtingen gewekt. Maakt u een specifiek product klimaatneutraal, pas dan op dat u niet de suggestie wekt dat de gehele organisatie al klimaatneutraal werkt. En is dit initiatief klimaatneutraal doordat u diverse besparende maatregelen heeft uitgevoerd, of heeft u alleen de CO₂-uitstoot gecompenseerd met de inkoop van CO₂-credits? Een goed klimaatneutraal initiatief is ook transparant en geeft inzicht in dit soort kwesties.

U kunt invulling geven aan transparantie door (jaarlijks) in een openbaar verslag te rapporteren over de uitgevoerde maatregelen en over de hoeveelheid gecompenseerde CO₂. Aan de hand van uitgevoerde maatregelen met bijbehorende reducties en compensatiecertificaten toont u aan dat het initiatief nog steeds klimaatneutraal kan worden genoemd.

Geloofwaardigheid van het initiatief

Zelfs als u alle mogelijke emissies meeneemt en CO₂-reductie grotendeels met eigen maatregelen bereikt, bestaat de kans dat uw initiatief niet geloofwaardig overkomt. Dit geldt vooral voor organisaties die naast het klimaatneutrale initiatief, andere activiteiten uitvoeren die een negatieve invloed op het klimaat hebben. Dit heeft vaak te maken met bedrijfsbeleid en beleid is moeilijk meetbaar te maken. Het is dan ook niet mogelijk om een volledige lijst van activiteiten op te stellen die een klimaatneutrale organisatie beter niet kan uitvoeren: dit is een kwestie van gezond verstand. Vaak zijn deze gevallen goed zichtbaar en worden dan ook voorzien door klanten, media en milieuorganisaties.

Een aantal voorbeelden van initiatieven die ongeloofwaardig overkomen:

1. Een oliemaatschappij gaat olie winnen uit teerzand. Dit is een vervuilende activiteit, die voor een grote toename van CO₂-uitstoot zorgt. Tegelijkertijd biedt het bedrijf klanten wel compensatie van CO₂-uitstoot aan. Als het bedrijf duurzaamheid werkelijk zo hoog in het vaandel zou hebben staan, zou het niet investeren in oliewinning uit teerzand.
2. Een vliegtuigmaatschappij biedt klimaatcompensatie aan klanten aan, maar voert tegelijkertijd actie tegen een groene belastingsmaatregel, die minder reizigers tot gevolg heeft. Door deze acties laat het bedrijf zien niet te willen werken aan echte oplossingen van het klimaatprobleem.
3. Een producent van grote terreinwagens neemt maatregelen om de CO₂-uitstoot bij productie te verminderen. Hij compenseert de overige uitstoot en doet dit ook voor het eerste jaar dat de klant in de auto rijdt. Hij overweegt echter niet om kleinere of zuinigere auto's te produceren.
4. Een gemeente werkt aan een klimaatneutrale organisatie door diverse maatregelen en compensatie. Tegelijkertijd voert de gemeente een stevige lobby voor de aanleg van een nieuwe autoweg, dwars door een natuurgebied. Het gevolg is kap van bomen en extra autoverkeer rondom de stad. De voordelen van de klimaatneutrale organisatie vallen in het niet bij de nieuw veroorzaakte CO₂-uitstoot als gevolg van de nieuwe weg.
5. Een energiebedrijf biedt groene stroom aan, die zij gedeeltelijk ook zelf opwekken. Ondertussen heeft het bedrijf plannen voor een nieuwe kolencentrale, die veel meer extra CO₂-uitstoot oplevert dan dat er met de geproduceerde groene stroom wordt vermeden.

4 Bepalen van CO₂-uitstoot

Voordat u een initiatief klimaatneutraal kunt maken, is het van belang om te weten hoe hoog de huidige CO₂-uitstoot van het initiatief is. Hoe u de huidige CO₂-uitstoot bepaalt hangt af van het soort initiatief en de gekozen gradatie (gewoon of Gold). In de meeste gevallen worden in ieder geval de emissies binnen de eigen invloedssfeer meegenomen, zoals het energieverbruik van eigen gebouwen en/of het productieproces en het brandstofverbruik van de eigen voertuigen. Deze emissies worden ook wel *directe emissies* genoemd. Deze emissies zijn vaak eenvoudig te achterhalen. Lastiger wordt het, om ook de emissies mee te nemen in de keten (*indirecte emissies*), bijvoorbeeld van toeleveranciers. Denk bij de productie van een auto aan de CO₂-uitstoot als gevolg van de winning van grondstoffen, het brandstofverbruik tijdens de levensduur van de auto en uiteindelijk de sloop van het voertuig.

Wat u meeneemt hangt af van wat er klimaatneutraal wordt gemaakt. Zo zal vervoer bij een bestaand gebouw geen rol spelen, maar is dit wel een relevant onderdeel van een klimaatneutrale organisatie. Bedenk dat het vrijwel onmogelijk is om alle emissies nauwkeurig te bepalen en dat soms berekeningen en schattingen nodig zijn. Het is belangrijk om vooral te kijken naar de emissies die het grootste effect hebben en niet teveel aandacht te geven aan emissies die verwaarloosbaar zijn.

In een klimaatneutraal initiatief kunt u de emissies meenemen als gevolg van:

1. Energiegebruik
 - a. Procesgebonden (alle apparatuur ten behoeve van productie)
 - b. Gebouwbonden (verwarming, koeling, verlichting)
 - c. Gebruikersgebonden (randapparatuur zoals drankautomaten, etc)
2. Transport
 - a. Eigen transport (alle transport dat door de organisatie direct te beïnvloeden is: personen- en goederenvervoer uitgevoerd door medewerkers van de organisatie). Dit vervoer kan plaatsvinden met bedrijfsvoertuigen (bijvoorbeeld auto's, busjes, vrachtwagens) en openbaar vervoer, maar ook boot- en vliegreizen vallen hieronder.
 - b. Woon-werkverkeer (vervoer van de medewerker van zijn woning, naar de werkplek)
 - c. Transport door leveranciers (transport van grondstoffen van het moment van winning van de grondstof tot de levering op de locatie waar de grondstof verwerkt gaat worden)
 - d. Bezoekersverkeer (inclusief afnemers)
3. Ingekochte grondstoffen
4. Gebruiksfase van een product
5. Afdankfase (afvalinzameling en -verwerking)

Aan de hand van de toelichting in de bijlagen, kunt u nagaan welke emissies u kunt meenemen per type initiatief. Via tools op de websites van klimaatcompensatieaanbieders, kunnen directe emissies worden bepaald. De aanbieders bieden vaak ook begeleiding aan bij het bepalen van de CO₂-uitstoot. Let er wel op dat de verschillende aanbieders de voetafdruk op een eigen manier berekenen, waardoor de berekening per aanbieder kan verschillen. Onder andere de volgende klimaatcompensatieaanbieders hebben een berekeningstool op de eigen website staan:

- HIVOS: www.hivosklimaatfonds.nl
- Klimaat Neutraal Groep: www.klimaatneutraal.nl
- Groen Balans: www.groenbalans.nl
- Trees for Travel: www.treesfortravel.nl

Voor een nauwkeurigere berekening kunt u de hulp inschakelen van een onafhankelijk adviesbureau. Deze bureaus kunnen ook de indirecte emissies voor u bepalen.

5 Aan de slag

Als bekend is hoeveel CO₂ uw initiatief uitstoot, kunt u aan de slag met het terugdringen van de uitstoot. Bij een verantwoord klimaatneutraal initiatief is er veel aandacht voor het zelf uitvoeren van besparende maatregelen. Met alleen besparingsmaatregelen is het op dit moment nog erg moeilijk om volledig klimaatneutraal te worden. Pas daarom als tweede stap duurzame energie toe. U kunt dit zelf opwekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen. Een andere mogelijkheid is de inkoop van groene stroom en groen gas (zie hoofdstuk 7). De resterende CO₂-uitstoot kunt u compenseren door de aankoop van CO₂-credits (zie hoofdstuk 8). Bedenk wel dat als u volledig kiest voor inkoop van groene stroom en groen gas of voor compensatie, dit geld kost. Besparingsmaatregelen en opwekking van duurzame energie verdienen zichzelf na verloop van tijd terug: u bespaart dus uiteindelijk kosten.

6 Besparende maatregelen

Energie

Wettelijk is bepaald dat bedrijven met een energiegebruik van meer dan 50.000 kilowattuur en/of 25.000 m³ aardgas per jaar energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar moeten uitvoeren (Artikel 2.15 van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer). De handreiking sluit op deze wettelijke bepaling aan, maar dan zonder de ondergrens aan het energiegebruik die de wet hanteert. Ongeacht de grootte van het bedrijf adviseren wij om alle besparingsmaatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar uit te voeren als u een geloofwaardig klimaatneutraal initiatief wilt nemen.

Transport

Om CO₂-reductie bij transport te bereiken, kunt u een vervoersplan opstellen. Een vervoersplan bevat een overzicht van reeds uitgevoerde maatregelen en geplande maatregelen. Het gaat om maatregelen om het aantal vervoersbewegingen terug te dringen, om schoon en zuinig rijgedrag te stimuleren, om over te schakelen op andere vervoersmethodes en om te kiezen voor schonere en zuinigere alternatieven (vervanging huidige wagenpark door zuinige voertuigen en gebruik van schonere brandstoffen). Afhankelijk van het soort initiatief, kunnen ook het woon-werkverkeer en bezoekersverkeer meegenomen worden.

Op leveranciers heeft u minder directe invloed. U kunt de leverancier bijvoorbeeld vragen of deze over een vervoersplan beschikt of welke vervoersmaatregelen deze al heeft uitgevoerd.

Grondstoffen, gebruiksfase en afdankfase

Ook de winning en productie van grondstoffen draagt bij aan CO₂-uitstoot. De invloed die u heeft op de ingekochte grondstoffen en/of halffabricaten is beperkt. U kunt leveranciers vragen om grondstoffen en/of halffabricaten te leveren met een zo laag mogelijke CO₂-uitstoot over de gehele levensduur. Dit wordt ook wel "duurzaam inkopen" genoemd. Organisaties die duurzaam inkopen houden rekening met het milieu en met sociale aspecten. Zie voor meer informatie en inspiratie www.senternovem.nl/duurzaaminkopen. Op de gebruiksfase heeft u meer invloed: u kunt producten zo ontwerpen, dat deze bij het gebruik zo min mogelijk energie of brandstof verbruiken. Kies voor de best beschikbare duurzame technieken en innovaties. De keuze voor de grondstof en het ontwerp van het product bepalen mede de wijze waarop het product in de afdankfase kan worden behandeld. Ontwerp het product zo, dat recycling en energierugwinning mogelijk worden gemaakt. Door de beperkte invloed die u heeft, kunt u deze fasen waarschijnlijk alleen klimaatneutraal maken door middel van (deels) compensatie van de CO₂-uitstoot.

7 Duurzame energie

Duurzame energie wordt vaak aangeraden als een tweede stap naar het klimaatneutraal maken van een initiatief. U heeft daarbij de keuze tussen zelf opwekken – bijvoorbeeld met zonnecellen of windmolens - of inkopen van duurzame energie bij een energiebedrijf. Zelf opwekken heeft de voorkeur, omdat het een betere garantie biedt dat de duurzame energie 'extra' is ten opzichte van 'business as usual' ¹. Bij het inkopen van groene stroom is dit minder het geval. Het bewijs dat groene stroom 'groen' is, wordt geleverd via "garanties van oorsprong". Dit zijn Europese certificaten die als bewijsmiddel dienen dat elektriciteit afkomstig is van windkracht, waterkracht, zonnekracht of biomassa-installaties. Omdat in Europa als geheel het aanbod van garanties van oorsprong groter is dan de vraag, betekent de aankoop van groene stroom c.q. garanties van oorsprong door het klimaatneutrale initiatief, *niet* dat er in Europa méér duurzame energie wordt geproduceerd. Het betekent vooral dat garanties van oorsprong van al bestaande duurzame energie-installaties in Europa, naar Nederland komen om gelabeld te worden aan de stroom die aan het klimaatneutrale initiatief wordt verkocht. Dit is dus vooral een boekhoudkundig verhaal. Om dit probleem te ondervangen kan men alleen groene stroom met Milieukeur accepteren. Alle elektriciteit uit zon en wind is toegestaan, terwijl er restricties gelden voor waterkracht en biomassa. Waterkrachtcentrales mogen niet ouder zijn dan vijf jaar en aan biomassa worden eisen gesteld die moeten garanderen dat de elektriciteit daadwerkelijk een CO₂-reductie oplevert t.o.v. grijze stroom. Als de vraag naar groene stroom die daadwerkelijk uit Nederland komt groter wordt dan het aanbod, vormt dit voor Nederlandse energieproducenten een directe prikkel om zelf meer duurzame energie op te gaan wekken. Het kan daarom gunstig zijn om te kiezen voor groene stroom met Milieukeur. Ook zijn er plannen om het systeem met garanties van oorsprong te verbeteren, zodat het huidige overschot verdwijnt en extra vraag naar garanties van oorsprong betekent dat meer duurzame energie geproduceerd moet worden.

¹ Overigens zal duurzame energie die een organisatie zelf opwekt door de Nederlandse overheid gewoon worden meegeteld in de realisatie van het nationale doel voor duurzame energie. In zoverre is zelfopwekking dus niet extra bovenop de al bestaande doelen. Hetzelfde geldt voor groene stroom inkoop.

8 Compensatie

Organisaties die klimaatneutrale initiatieven willen nemen, beschikken nu nog vaak over onvoldoende middelen om die ambitie volledig via eigen maatregelen waar te kunnen maken. Als laatste stap om het predicaat klimaatneutraal te behalen, is compensatie van de emissie van broeikasgassen mogelijk. Het principe van compensatie is eenvoudig: een partij betaalt een bedrag om elders een CO₂-reductie te bewerkstelligen die overeenkomt met zijn eigen CO₂-emissie. Dit elders kan bijvoorbeeld zijn in een ander EU-land of in ontwikkelingslanden. Compenseren kan op twee manieren plaatsvinden. Beide worden in de volgende paragrafen toegelicht.

1. Via de aankoop van CO₂ credits
 - a. Gereguleerde credits (CDM)
 - b. Vrijwillige credits (VER)
2. Via de aankoop van emissierechten uit het Europese emissiehandelssysteem

Aankoop van credits

Credits zijn certificaten die aantonen dat ergens ter wereld CO₂ is gereduceerd. Er zijn officiële credits die gebruikt worden bij de - door de Europese overheid gereguleerde - CO₂-emissiehandel tussen landen of bedrijven, en vrijwillige credits, die niet gereguleerd zijn en niet gebruikt kunnen worden in de CO₂-emissiehandel. Credits kunnen ontstaan bij projecten die emissies voorkomen - zoals duurzame energie en energiebesparing - of bij projecten die zorgen dat bestaande CO₂ wordt opgenomen uit de atmosfeer, zoals bosaanplant. De opname van CO₂ bij bosaanplant is per definitie tijdelijk: als de boom verwerkt wordt tot hout, verbrand wordt of op den duur wegroet, komt de opgeslagen CO₂ weer vrij.

Gereguleerde credits (CDM)

In het Kyoto-protocol is naast emissiehandel een instrument opgenomen dat landen helpt om eigen emissies op een kosteneffectieve manier elders te compenseren. Het gaat hierbij om het Clean Development Mechanism (CDM). Dit vindt administratief plaats aan de hand van CO₂ credits. Het CDM genereert credits die vervolgens bilateraal worden verkocht of worden verhandeld op een markt. Alleen projecten die voldoen aan de criteria van de toezichthouder (de CDM Executive Board) mogen CDM-credits genereren. Binnen het CDM zijn credits uit bosprojecten per definitie tijdelijk, omdat er rekening mee wordt gehouden dat de CO₂ niet blijvend wordt gereduceerd. Boscredits moeten binnen het CDM op termijn vervangen worden om de geclaimde emissiereductie in stand te houden.

Vrijwillige credits (VER)

Vrijwillige credits zijn - anders dan CDM-credits - niet geldig binnen het Europese emissiehandelssysteem en worden gekocht door bedrijven of particulieren die niet zijn gebonden aan een verplichte CO₂ reductiedoelstelling volgens het Kyoto protocol. Vandaar de naam vrijwillige emissie reducties (VERs). Op de VER-markt is een groot aantal aanbieders actief met verschillende kwaliteiten en criteria waaraan wordt voldaan. Deze criteria zijn opgenomen in vrijwillige standaarden zoals de Gold Standard en de VCS (Voluntary Carbon Standard). In tegenstelling tot wat bij CDM is toegestaan, worden op de VER-markt boskredieten aangeboden die (in naam) permanent zijn, ondanks dat het fysisch onmogelijk is. Dit is niet het geval bij Gold Standard credits omdat deze standaard alleen energiebesparing en duurzame energie crediteert. Deze Gold Standard credits zijn te prefereren boven VCS credits waar wel permanente boskredieten onderdeel van uit maken. Bovendien worden bij Gold Standard strengere controle en additionaliteitseisen gesteld dan bij VCS. De eisen van Gold Standard zijn redelijk gelijkwaardig aan de eisen bij CDM. Vrijwillige credits kunnen aangekocht worden bij aanbieders zoals de Klimaat Neutraal Groep, HIVOS, Trees for Travel en Groen Balans.

Effectiviteit CO₂-credits

Behalve de baten voor het klimaat, kunnen aan compenseren ook nevenvoordelen verbonden zijn zoals extra werkgelegenheid, technologieoverdracht en economische steun aan ontwikkelingslanden. De meningen over de effectiviteit van credits zijn echter niet alleen positief; er zijn ook kritische kanttekeningen te plaatsen. De belangrijkste zijn opgenomen in het volgende tekstkader.

- Het project is niet additioneel; additionaliteit houdt in dat er als gevolg van een project een duidelijke, kwantificeerbare emissiereductie extra optreedt ten opzichte van de gangbare situatie. Als een project ook zou worden uitgevoerd, zonder dat de CO₂-credits aangeboden worden, is het project niet additioneel.
- Er is sprake van koolstoflekkage; koolstoflekkage houdt in dat er buiten de systeemgrenzen van een project een toename is van broeikasgassen door het project, ook al draagt het project zelf bij aan reductie.
- Het project is niet duurzaam in de bredere zin van het woord; het kan bijvoorbeeld een negatief effect hebben op biodiversiteit (natuurgebied wordt veranderd in monocultuur) of op de beschikbaarheid van voedsel voor de lokale bevolking (landbouwgrond wordt gebruikt voor bosaanplant). Deze problemen spelen met name bij bosprojecten.
- Kritiek op bosaanplant richt zich verder op het risico dat de bossen niet voldoende lang in stand worden gehouden en op het feit dat boskredieten soms als permanente credit worden ingezet, terwijl bossen alleen tijdelijke compensatie kunnen bieden.
- De hoeveelheid gereduceerde emissies wordt overschat, bijvoorbeeld door een verkeerde baseline te kiezen.
- Ook al is een reductie additioneel, gevalideerd en geverifieerd, dan nog kan een aangeboden credit onbetrouwbaar zijn omdat een project onder verschillende namen meerdere malen wordt ingediend. Een goed overkoepelend registratiesysteem is daarom cruciaal.

Deze kritiepunten zijn (grotendeels) te ondervangen door kwaliteitseisen te stellen en een goed toezicht te houden. Twee criteria zijn daarbij van wezenlijk belang; ten eerste moet de kwaliteit van auditors gecontroleerd worden. Auditors beoordelen projectvoorstellen, op basis waarvan besloten wordt of een bepaald project VER-credits toegekend krijgt en, zo ja, hoeveel. Ten tweede moeten projecten getest worden op additionaliteit. Omdat CDM relatief veel procedurele controles en eisen kent, is de kwaliteit en de effectiviteit van deze credits beter gewaarborgd dan van de meeste VER-credits. VER-credits die voldoen aan de Gold Standard zijn wél van vergelijkbare kwaliteit als CDM-credits.

Aankoop van emissierechten uit het Europese emissiehandelssysteem

Zoals eerder aangegeven wordt in Europa emissiehandel toegepast om de internationale CO₂ reductie doelstellingen - zoals die in Kyoto zijn overeengekomen - kosteneffectief te behalen. Het principe van het systeem is dat binnen een systeem met emitterende bedrijven (deelnemers) een bepaald emissieplafond wordt gesteld; dat is het maximum aan emissies die binnen een systeem mogen plaatsvinden. Wanneer niet-deelnemers emissierechten kopen om hun klimaatimpact te compenseren, worden er rechten uit de markt gehaald. Dit staat gelijk aan een verlaging van het emissieplafond en levert dus in principe een milieuwinst op. Emissierechten kunnen door ieder die dat wil worden aangekocht bij de nationale emissieautoriteit (NEA).

Milieueffectiviteit emissierechten

Emissierechten kennen door het officiële karakter ervan een paar voordelen ten opzichte van credits. Er is een goede controle op het systeem en meerdere van de kritische kanttekeningen die gelden voor credits zijn daarom niet van toepassing op de aankoop van emissierechten; zo is er geen sprake van dubbeltelling (mits de aankopende partij zorgt dat de emissierechten worden geannuleerd) en is er geen risico op een overschatting van het reductie-effect. Verder is de additionaliteit binnen dit systeem redelijk goed gewaarborgd². Een voorwaarde is wel dat het plafond lager is dan de werkelijke emissies. Als dit niet het geval is - en er dus een teveel aan rechten beschikbaar is in een bepaald handelssysteem (overallocatie) - wordt er feitelijk geen emissiereductie gestimuleerd. Het uit de markt halen van emissierechten door klimaatneutrale initiatieven helpt dan niet. Bij het huidige plafond voor het Europese emissiehandelssysteem speelt dit risico niet. In de toekomst zal dit des te meer gelden, aangezien de plafonds steeds verder naar beneden worden aangescherpt.

² Binnen het Europese emissiehandelssysteem kan tot op zekere hoogte gebruik gemaakt worden van CDM-credits. De voor- en nadelen die gelden voor CDM-credits - zoals op het gebied van additionaliteit - werken daarom door in de emissiehandel, zij het in beperkte mate vanwege de begrensde hoeveelheid CDM die is toegestaan.

Conclusie

U kunt resterende CO₂-uitstoot compenseren. Dit kan bij voorkeur met Gold Standard credits, CDM-credits of emissierechten. Van deze drie zijn Gold Standard credits het eenvoudigst verkrijgbaar. Bij emissierechten is de garantie op feitelijke CO₂-reductie iets groter dan bij CDM-credits en Gold Standard credits. CDM-credits en Gold Standard credits zijn van onderling vergelijkbare kwaliteit. Als u voor een andere vorm van compensatie kiest, dan zult u zelf moeten nagaan of de beloofde hoeveelheid CO₂ ook daadwerkelijk wordt gecompenseerd.

Colofon

Deze handreiking is opgesteld door Stichting Stimular, CE Delft en Stichting Natuur en Milieu. Ten behoeve van deze handreiking is discussie gevoerd met de volgende organisaties:

- *HIER-campagne*
- *Urgenda*
- *Miliefederaties*
- *Milieucentraal*
- *Klimaatverbond*
- *Senternovem*
- *Ministerie van VROM*
- *Provincie Utrecht*
- *Gemeente Wageningen*
- *Reclame Code Commissie*
- *Klimaat Neutraal groep*
- *Trees for Travel*
- *HIVOS*
- *CertiQ*
- *Bouwend Nederland*
- *VNO-NCW*
- *ING*
- *Deltalinqs*
- *Emissierechten.nl*
- *Energiecentrum MKB*

De verantwoordelijkheid voor deze handreiking ligt geheel bij Stichting Stimular, CE Delft en Stichting Natuur en Milieu. Deze handreiking is ontwikkeld met financiële ondersteuning vanuit de Subsidieregeling Maatschappelijke Organisaties en Milieu (SMOM) van Senternovem.

Deze handreiking is te downloaden op de website www.stimular.nl

Stichting Stimular verspreidt kennis over Duurzaam Ondernemen en ontwikkelt praktische instrumenten voor het midden- en kleinbedrijf en organisaties die daarmee vergelijkbaar zijn. Ons doel is dat ondernemers en directies bij alle bedrijfsbeslissingen zowel een hoger bedrijfsrendement nastreven, als de kansen benutten voor een beter milieu en meer welzijn van de medewerkers en de maatschappij. Kenmerken van onze werkwijze zijn maatwerk, heldere communicatie en inspirerende contacten met ondernemers, branches en overheden. Stichting Stimular is de werkplaats voor Duurzaam Ondernemen!